

□ **زمان تقریبی مطالعه: 15 دقیقه**

در میان زیرشاخه‌های مختلف **حقوق بین‌الملل**، حوزه **حقوق بین‌الملل جوانان** به عنوان **ناشناخته‌ترین و کمتر بررسی‌شده‌ترین** رشته مطالعاتی شناخته می‌شود. در حالی که حقوق زنان، کودکان، مهاجران و گروه‌های آسیب‌پذیر به طور گسترده در نظام‌های حقوقی بین‌المللی مورد توجه قرار گرفته‌اند، **جوانان** تاکنون به صورت تعریف‌نشده و نامشخص در فضای حقوقی باقی مانده‌اند.

این متن، به بررسی جامع و نخستین از **حقوق بین‌الملل جوانان** می‌پردازد، با تأکید بر نقش آن در سیاست‌های ملی، اشتغال، آموزش، برابری جنسیتی و مسئولیت‌پذیری جمعی. تحلیل‌ها بر اساس اسناد بین‌المللی، قطعنامه‌های سازمان ملل و سیاست‌های داخلی ایران ارائه شده و مناسب برای سیاست‌گذاران، وکلا، پژوهشگران و فعالان حقوقی است.

□ **جوانان به عنوان یک گروه حقوقی متمایز**

جوانان، به عنوان گروهی با ویژگی‌های **منحصر به فرد**، از دهه 1960 و 1970 میلادی، پس از ظهور جنبش‌های سیاسی و اجتماعی بزرگ (مانند جنبش‌های دانشجویی، جنبش‌های محیط‌زیستی و دموکراسی‌خواهی)، وارد کانون توجه دولت‌ها، نهادهای بین‌المللی و صاحب‌نظران شدند.

سازمان ملل متحد جوانان را به عنوان **افراد 15 تا 24 ساله** تعریف می‌کند، در حالی که **کودکان** به افراد زیر **18 سال** اطلاق می‌شود. این تعریف، منجر به **همپوشی بین دو گروه** شده است و نیاز به تفکیک دقیق‌تر حقوقی را ضروری می‌کند.

همچنین، از آنجا که **نیمی از جوانان دختر و زنان جوان** هستند، حقوق جوانان با **حقوق زنان** نیز همپوشی دارد و باید در سیاست‌گذاری‌ها، این تداخل به دقت مدیریت شود.

□ **جوانی در ایران: یک دوره 15 ساله حساس**

بر اساس تعریف سازمان ملی جوانان ایران، دوره جوانی در ایران از **13 سالگی (بلوغ جنسی)** تا **26 تا 28 سالگی (ازدواج و اشتغال)** امتداد دارد و حدود **15 سال** طول می‌کشد. این دوره، حساس‌ترین مرحله از تغییرات زیستی، روحی، روانی، فکری و عاطفی فرد است.

سازمان ملی جوانان، این دوره را به عنوان **“هندسه دوره جوانی”** می‌نامد و بر این باور است که **هیچ**

برنامه‌ریزی موثری بدون شناخت این قانونمندی‌ها ممکن نیست.

□ عناصر کلیدی “هندسه دوره جوانی”:

- تغییرات فیزیولوژیک و بلوغ
- شکل‌گیری هویت فردی و اجتماعی
- تحصیل و ورود به بازار کار
- تشکیل خانواده
- مسئولیت‌پذیری اجتماعی و سیاسی

این درک، پایه‌ای برای “مهندسی دوره جوانی” است؛ یعنی برنامه‌ریزی جامع و هماهنگ بین نهادهای دولتی و غیردولتی برای هدایت این دوره به سمت رشد، شکوفایی و مشارکت مثبت.

□ سیاست‌های کلیدی در حوزه جوانان

1. اقتصاد و اشتغال

یکی از آرزوهای اساسی جوانان، دسترسی به فرصت‌های شغلی تمام‌وقت با شرایط کاری مناسب است. برآورده کردن این آرزو، به رشد اقتصادی پایدار و سیاست‌های هماهنگ اقتصادی و اجتماعی در سطح ملی و بین‌المللی وابسته است.

- دسترسی آزادانه به بازارهای جهانی بر اساس اصول برابری و منفعت متقابل، یکی از پیش‌شرایط کاهش بیکاری جوانان است.
- کیفیت فرصت‌های شغلی، به عملکرد کلی اقتصاد وابسته است.

2. آموزش و کارآموزی

نظام آموزشی نقش محوری در آماده‌سازی جوانان برای زندگی و کار دارد. اما چالش‌های بزرگی وجود دارد:

بیشترین خطر بیکاری مربوط به این گروه است	ترک تحصیل بدون آمادگی کافی
تأکید بی‌مورد بر تحصیلات دانشگاهی بدون مهارت‌های عملی	عدم تطابق محتوای آموزش با نیازهای بازار کار
نیاز به سرمایه‌گذاری بیشتر در این حوزه	ضعف در کارآموزی حرفه‌ای غیررسمی

راهکارها:

- طراحی سیاست‌های آموزشی متناسب با نیازهای اقتصادی و فردی
- تقویت پیوند بین آموزش سازمانی و آموزش در محل کار
- ایجاد امکانات کارآموزی موثر و ساختاریافته

□ زنان جوان: چالش‌های ویژه

با وجود افزایش سهم نسبی زنان در نیروی کار، به ویژه در کشورهای صنعتی، اما:

- زنان جوان اغلب به **مشاغل سنتی و کم‌درآمد** هدایت می‌شوند.
- در معرض **شرایط کاری زیراستاندارد** قرار دارند.
- دسترسی آنها به آموزش و کارآموزی مهارت‌محور، محدود است.

□ اقدامات لازم:

- **تشویق دسترسی برابر** به نظام آموزشی و کارآموزی
- **گسترش فرصت‌های شغلی** برای دختران و زنان جوان
- **ترویج اصل "پرداخت یکسان برای کار برابر"** (مطابق کنوانسیون دستمزد برابر، 1951 شماره 100)
- **اطلاع‌رسانی گسترده** برای شکستن موانع فرهنگی و سنتی

□ همکاری بین‌المللی در حوزه جوانان

بر اساس **کنفرانس عمومی یونسکو در 1991** و **نتیجه‌گیری کنفرانس جهانی حقوق بشر**، نقش جوانان در حل مشکلات بشری (مانند صلح، دموکراسی، توسعه و حفاظت از محیط زیست) به رسمیت شناخته شده است.

□ الزامات بین‌المللی:

- **تقویت مشارکت مستقیم جوانان** در تصمیم‌گیری‌های اجتماعی و سیاسی
- **افزایش فرصت‌های مشارکت** در حوزه‌های فرهنگی، آموزشی، اقتصادی و اجتماعی
- **حمایت از جوانان محروم** در دسترسی به فرصت‌های شغلی، اعتبار مالی و منابع حمایتی

سازمان ملل متحد، یونسکو و سایر نهادهای بین‌المللی، مسئولیت اصلی در ایجاد چارچوب‌های جهانی برای **حمایت**

از حقوق جوانان را بر عهده دارند.

□ نقش نهادهای ایرانی در ترویج حقوق جوانان

سازمان ملی جوانان ایران، با ترجمه و انتشار کتاب‌های تخصصی، اقدام به آگاهی‌بخشی به نهادهای مرتبط کرده است. این نهادها شامل:

- وزارت کار و امور اجتماعی
- وزارت بهداشت
- وزارت آموزش و پرورش و آموزش عالی
- وزارت کشور
- مجلس شورای اسلامی
- قوه قضائیه
- سازمان‌های غیردولتی جوانان

این نهادها باید به عنوان اجزای یک مجموعه منسجم، در چارچوب "مهندسی دوره جوانی" نقش‌آفرینی کنند.